

כ"ה גלילות ליעירון בפרשת השבוע
 ערוכים בידי נחמה ליבוביץ שנת הארבע עשרה
 יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער
 הסתדרות נשי מזרחי באמריקה.

פנחס (תש"ו) כ"ה ט"ו - י"ט

כ"ה י"ח: כי צוררים הח לכם בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור.
 ל"א ט"ז: הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם למסר מעל בה' על דבר פעור -
 ומהי המגפה בעדת ה'
 ירושלמי סנהדרין פרק י' הלכה ב':
 אמר לו בלעם לבלק: "אלוהיהם של אלה שונא זמה הוא, העמידו בנותיכם בזמה
 ואתם שולטים בהם." אמר לו: וכי משמע לי אנו? (=וכי ישמעו לי אנשי מואב
 להפקיר בנותיהם?) אמר לו: אוקים בנתך קומי ואיכון חמי ושמעין לך. (אתה
 תחיל מקודם להפקיר בתך והם יראו ויעשו כמוך). הדא הוא דכתיב "ראש אומות
 בית אב במדין הוא." (כ"ה ט"ו).
 בבלי סנהדרין ק"ו: אמר להם בלעם: "אלוהיהם של אלה שונא זימה הוא, והם
 (ישראל) מחאזים לכלי פשתן. בוא ואשיאך עצה: עשה להם קלעים (רש"י: אהלים
 של קלעים, כמו שעושים בשוקים)... והשב בהן זונות וימכרו להם כלי פשתן..."
 וכשישראל אוכלין ושותין ושמחין ויוצאים לטול בשוק, אומרת לו...:
 "הרי אתה כבן בית, שב, ברוד לעצמך!" וצוררי של יין עמוני (רש"י: נאדות
 יין) מונח אצלה. אמר לו: "רצונך שתשמה כוס יין?" כיון ששתה, בער בו (רש"י:
 שהיה משתכר ובוער בו יצר הרע) אמר לה: "השמעי לי" הוציאה יראתה (אליל שלה)
 מתוך חיקה. אמרה לו: "עבוד לזה". אמר לה: "הלא יהודי אני!" אמרה לו: "מה
 איכפת לך... ולא עוד אלא שאיני מניחה אותך, עד שתכפור בתורת משה רבך!"
 וזהו שנאמר (הושע ט') "המה באו בעל פעור וינזרו לבשת ויהיו שקוצים כאהבים!"
 רש"י כ"ה א' ד"ה לזנוה אל בנות מואב: על ידי עצה בלעם.
 " " " " וישתחוו לאלוהיהן: כשחקף יצרו עליו ואמר לה: "השמעי לי!"
 והיא מוציאה לו דמות מחיקה ואומרת לו: "השתחוה לזה!"

כ"ה גלילות ליעירון בפרשת השבוע
 ערוכים בידי נחמה ליבוביץ שנת הארבע עשרה
 יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער
 הסתדרות נשי מזרחי באמריקה.

מטות מטע (תש"ו) ל"ו ט - ל"ז.

עם ערי המקלט.
 דעות שונות לרבותינו בסעם מצות עשה שנצטוו בית דין של ישראל לשלח
 מכה נפש בשגגה מעירו ולהושיבו בערי המקלט שני (כ"ה) "והושיבו אותו
 העדה אל עיר מקלטו."
 רמב"ם מורה נבוכים מאמר א' פרק מ':
 אמנם היות רוצח בשגגה גולה - הוא להשקיס נפש גואל הדם על שלא יראה
 מי שבאה התקלה הזאת על ידו.
 ספר החנוך
 משרטי המצוה הזאת, לפי שענין הוציחה המור, עד מאד שכה השחתת העולם...
 ולכן ראוי למי שהרג אמילו שוגג - מכיון שבאה הקלה גדולה כזו על ידו -
 שיצטער עליה צער גלות ששקול כמעט כצער מיתה, שנפרד האדם מאהביו ומארץ
 מולדתו ושוכן כל ימיו עם זרים. ועוד יש חיקון העולם במצוה כמו שבאר
 הכתוב, שינצל עם זה מיד גואל הדם לבל יהרגו על לא חמס בכפיו, שהרי
 שוגג היה. ועוד תועלת בדבר, לבל יראו קרובי המוכה את הרוצח לעיניהם
 תמיד במקום שנעשה הרעה - וכל דרכי החורה נועם וכל נתיבותיה שלום.
 רבנו בחיי ננס שמה רוצח מכה נפש, אבל אינו חייב מיתה, כיון שלא הרגו
 במזיד והדין הזה יורה שהלב עיקר האדם ועיקר כל המצוות וכל העבירות
 ועל כן הוא נענש בגלות ולא במיתה, לפי שלא היה לבו כהסכמת הרציחה ואין
 חיוב הענשה במיתה, עד שיהיו הלב והגוף משותפין באותה רציחה, הגוף
 כתנועתו והלב בכונתו, וכיון שלא הסכימו שניהם בכך - גולה, ואינו נהרג.
 וכן לענין המצוה הכל חלוי בלב, שאם עשה מצוה ולא נתכוון בה בלבו לעשותה
 לשם שמים - אין לה שכו.

40

רמב"ן כ"ו י"ח ד"ה בנכליהם: כאשר פרשתי (כ"ה א), כי זקני מדין חשבו המחשבה הרעה הזאת כמו שני (כ"ב ד'): "ויאמר מואב אל זקני מדין, כי בהם נתיעצו מתחילה והם נתנו עצה זו למואב, שתזננה בנוחם עמהם (= עם ישראל) ויצמידו אותם לבעל מעור להדיחם מעל ה', ואם לא נזכר שם. ועוד: ששלחו להם בת מלכם לזנות עמהם וזה טעם (כ"ו י"ח) "יעל דבר כזבי בה נשיא מדין אשותם", כי לולא מדעת יועצי המלכות נעשה - כבודה בת מלך במדין מה חבקש בשטים בערבות מואב לבוא אל מחנה עם אחר, כי ישראל בערבות מואב בשטים היו ומאין הבוא שם המדינית הזאת? אבל היתה יפת תואר מאד ושלחו אותה זקני מדין שם, כי אמרו: "בתואר אשה יפה רבים השחיתו" וקרוב הוא שהיה גם בלעם בעצה הזו, כי בשובו מארץ מואב עבר במדין, כי דרכו משם היה והיה ביועצו המלכות ואולי נתעכב שם לדעת מה יהיה בהם....

1. מה רמז יש למצוא בפסוקי התורה לכך כי עצה זו בלעם נתנה?
2. הסבר את הרעיון הכלול בדברי העצם אשר שמו חז"ל בפי בלעם: "אלוהיהם של אלו שונא וימה הוא".
3. היש למצוא - לפי דברי הגמרא הנ"ל - הסבר לקשר שבין תחילת פרשתנו לבין פרק כ"ו? וע' גליון פנחס תש"ב שאלה א'.
4. הסבר למה לא ספרה לנו התורה את עצה בלעם זו במקומה בסוף פרשת בלק (בין פסוקי הראשונים של פסוק כ"ה) ולמה המזה לנו כאן על כך בקצור (ושם מבלי להזכיר את שם בלעם) ולמה פרשה אותה יותר בפרשת מטות ל"ח ט"ז? ושם גם הזכירה את שם בלעם?
5. השוה למקומנו שמואל א' - כ"ח ג'... מהו הקשי המשותף למקומנו ולמקום ההוא; והאם נתן הקשי הזה לישוב בדרך אחרת? (וע' גם בראשית מ"ב כ"א ורמב"ן שם)

השאלות המסומנות x קשות והמסומנות x קשות ביותר יפתור כ"א לפי הבנתו. שאלות וגם תשובות נא לשלוח לנחמה ליבוביץ, קרית משה ירושלים

(ודין תורה להיות רוצה בשגה גולה, שכן מצינו באדם הראשון, זה שאמר הכתוב (תה"ל כ"ה) "זכור רחמין ה' וחסדיך כל מעולם המה" אמר דוד: רבש"ע, רחמין וחסדיך הם על הרוצה שאתה מכין לו ערי מקלט וגולה שם, כיון שלא הרג במזיד... ואותן הרחמים מעולם הן, שכן עשיה לאדם הראשון שהביא מיחה לכל הדורות ורחמת עליו להיותו גולה שנ' (בר' ז') "וישלחהו ה' מגן עדן". וכתיב "ויגרש את האדם".

שד"ל: והנה בדורות הראשונים בשרם יהיו העמים מסודרים תחת מלך ושרים ושופטים ושוטרים, הימה כל משפחה נוקמת נקמתה משפחה אחרת, והקרוב יותר אל הנהרג היה חייב לנקום מיתתו, והתורה העמידה שופטים ושוטרים ונסלה הנקמה מיד היחידים, נמסרה אותה לכל העדה. והנה כשהיתה הרציחה בודון, יתכן להשקיט את הגואל, כי יאמר לו: "הנח להם לשופטים, הם יחקרו הדבר, ואם בן מות הוא ימיתוהו; אבל כשהיתה ההריגה בשוגג, לא היה אפשר להשקיט את הגואל, ולהכריחו לראות מי שהרג את אביו נשאר ללא עונש, כי היה נראה לו וליודעיו כאלו אינו אוהב את אביו; מאחר שאינו נוקם את נקמתם, והדעת חזאת לא היה אפשר לעקור אותה בבת אחת, וראתה החכמה האלוקית שאם יהיה גואל הדם נענש מיחה כנקמו את קרובו תנהרג בשגה, עדיין לא ימנעו כל הגואלים ולא רובם מעשות נקמת קרוביהם, ועל ידי זה ירבו הנהרגים ללא תועלת, וגם יגדל הצער והנזק במשפחה אחת, כי אחר שקרה לה המקרה הרע שנהרג אחד מאנשיה בשגה, עוד יהיה אחד מהם נענש מיחה על שנקם נקמת אחר; גם איננו רחוק שבשעה שיהיה הגואל יוצא להורג - לתקום העם על השופטים וירבו קלוקל באומה. לפיכך מה עשתה התורה? הנראה נראה לגואל לנקום מיתת קרובו, אבל קבעה מקום מקלט לנוס שמה הרוצח, ולא יוכל הגואל לבוא שם ולהרגו.

1. מהי מטרת ערי המקלט לפי הדעות הנ"ל?
2. איזה מהטעמים הנ"ל מתאים ללשון התורה "ונס שמה" ואיזה מהם ללשון המשנה (מכות פרק ב') "גולה", "להיכן גולה? לערי המקלט", "רוצח שגלה לעיר מקלט זכר".
3. התוכל להסביר את השינוי הזה מלשון התורה ללשון המשנה?
4. כמה דומה הטעם הניתן ע"י שד"ל לטעם חז"ל בדיני אשת יפת תואר (ע"י גליון כי תצא תש"ב) ולטעם אברבנאל במצוות המלך (שופטים תש"ז) ולטעם הרב קוק בהיחור בשר האות? ("ראה תש"ה").